

بررسی سبک نثر شاعرانه نفثه المصدور

احمدنور وحیدی

عضو هیئت علمی مجتمع آموزش عالی سراوان

چکیده:

نفثه المصدور زیدری نسوی از امهات کتب نثر فنی ادب فارسی محسوب می شود. نویسنده، این کتاب را در شرح وقایع دردناک جلال الدین خوارزمشاه بعد از حمله مغول و با زبانی آهنگین و سوزی شاعرانه بیان می کند. زیدری با چنان مهارتی این کتاب را نوشته که گاهی پاره های نثر وی، آهنگ شعر به خود می گیرد. اسلوب بیان و تخیل پویای وی و موسیقی کلامش عواملی است که باعث شاعرانگی این اثر شده است. هدف این مقاله بررسی عوامل شاعرانگی این اثر است.

کلید واژه: نفثه المصدور، سبک نثر، عوامل شاعرانگی

مقدمه:

نور الدین محمد بن احمد بن علی بن محمد المنشی کاتب و وزیر سلطان جلال الدین مینک برلی خوارزمشاه (۶۱۷-۶۲۸) بود. محمد نسوی از آن دسته نویسندگان است که انشای کتاب خود را مصنوع و منشیانه نگاشته و سبک نویسندگی وی در ادوار بعد مورد تقلید قرار گرفته است. نسوی این رساله را بین سالهای ۶۳۷-۶۳۲ به یکی از بزرگان و صدور «سعد الدوله والدین قدوه صدور الشرق» در ضمن مراسله دوستانه نوشته و خلاصه واقعه اخیر سلطان جلال الدین و آمدن تاتار به آذربایجان و انقراض آن دودمان را شرح داده است. «سبک شناسی بهار ج ۳ ص ۸»

نفثه المصدور مرثیه فراق و شکایت از جور زمانه است. مولف کتاب را چهار سال بعد از فوت جلال الدین نوشته است. این خود نشانه ارادات وی به سلطان بوده است. لیک دلیل دیگر نگارش کتاب در این سال را می بایست در دوران آن مقطع نیز جست و جو کرد. بی شک بحران سیاسی آغاز حمله مغول دلیلی بر تاخیر نگارش بوده است. این کتاب روایتی دیگر از ارادت شهاب الدین به جلال الدین خوارزمشاه است. نفثه المصدور روایت بیدادگری هجوم مغولان به قلمرو خوارزمشاهیان و آغاز افول این دودمان بوده است. کتاب نفثه المصدور را بی شک می بایست یکی از غنی ترین سرچشمه های تاریخنگاری دوره مغول نامید که دارای اطلاعات سودمند تاریخی است. همچنین این اثر یکی از بدیع ترین آثار ادبی این دوره نیز محسوب می شود که در آن گلچینی از تشبیهات و استعارات لطیف وجود دارد. اشعار فارسی و عربی از دیگر مواردی است که در کتاب مذکور می بینیم

نفثه المصدور با این که کتابی کوچک و کم حجم است اما از نظر سبک نگارش و تاثیراتی که بر ادوار بعد گذاشته است فوق العاده قابل اهمیت است. زبان و اسلوب بیان زیدری شدیداً تحت تاثیر زبان و بلاغت عربی است. اشعار و عبارات عربی فراوانی در لابلای کلام وی آمده است. آیات و احادیث به وفور در ضمن کتاب بدان استناد نموده است. گاهی هم نحو زبان عربی را در کلامش رعایت می کند.